

Mirovina bez mira: Kako se iskorištava umirovljenike u Hrvatskoj

- Faktograf
- Autor/ica: Matea Grgurinović
- 29 listopada, 2021

Sve više umirovljenika u Hrvatskoj mora raditi da bi preživjeli. Dvije umirovljenice podijelile su s nama svoja iskustva s tržištem rada.

Danie Franco (Unsplash)

Jadranka Pavičić sjedi za stolom u dvorištu svoje kuće, a ispred nje se nalazi prava mala duhanska manufaktura – duhan u kantici, mašinicica za punjenje cigareta, prazne cigarete i tacna na koju slaže one napunjene.

Pavičić sa svojih 68 godina i dalje radi, u jednoj trgovini. Mašinicica škljoca dok cigarete puni *škijom*. Kako se osjeća što i u mirovini mora raditi?

„A kako da se osjećam? Uopće se dobro ne osjećam što moram raditi. Da sam ja zaljubljena [u to] što moram raditi sa 68 godina, nisam.“

Kroz staklo kuhinjske police proviruje tapiserija s natpisom *Bogati su ljudi oni koji daju. Tko mnogo daje, mnogo i prima*. Sudeći prema natpisu, Jadranka Pavičić je bogata žena – cijeli život provela je u brizi i njezi za druge. Prvo petero djece, potom njega stare majke i svekrve kada se razboljela.

„Ako imaš tako nešto ne možeš raditi. Ja nisam imala žene koje bi meni došle i koje bi mi pomogle. Kod mene je takva karma valjda“, kaže Pavičić.

Međutim, zbog toga je izgubila vrijedne godine staža. Sada od ionako niske penzije prima samo 950 kuna jer joj je račun blokiran. Bila je jamac za kredit, čije je otplaćivanje palo na nju. Nedostatno je to za život pa mora raditi.

Kako smo na Faktografu [već pisali](#), mogućnost rada umirovljenika do pola radnog vremena, uz zadržavanje mirovinskog primanja, uvedena je prije sedam godina s tada novim Zakonom o mirovinskom osiguranju. U početku su tu mogućnost imali samo oni koji su ostvarili pravo na starosnu mirovinu, ali se od rujna ove godine krug umirovljenika koji će uz mirovinu i dalje moći raditi dodatno proširio i na korisnike obiteljskih mirovina.

Izmjene i dopune Zakona o mirovinskom osiguranju u Saboru su raspravljene u hitnom postupku te su na snagu stupile 1. rujna. Nakon posljednje mirovinske reforme, broj umirovljenika koji radi i prima mirovinu [utrostručen je](#).

Raste broj umirovljenika koji rade zakonski maksimum, a to su četiri sata dnevno. [Prosječno je u 2019. godini](#), prema podacima HZMO-a, radilo 10.098 umirovljenika, dok ih je 2018. godine radilo 4.676. Prošle godine uz mirovinu je prosječno radilo 12.882 umirovljenika. Prema podacima o osiguranicima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO), koje smo dobili za razdoblje do kraja kolovoza, 15.824 umirovljenika radi maksimalno 20 sati tjedno, odnosno do polovice punog radnog vremena. [Krajem ožujka](#) je na pola radnog vremena, primjerice, radilo 13.800 umirovljenika, a [krajem svibnja](#) 14.500.

Rastuće siromaštvo starijih

Država tako jednim udarcem, barem djelomično, “rješava” problem siromaštva u starosti, ali i onaj nedostatka radna snage o kojem svake godine sve više slušamo.

Prema posljednjim [podacima Eurostata](#), u Hrvatskoj je 33,6 posto starijih od 65 godina u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Žene su ovdje u većem riziku (24,3 posto) od muškaraca (22,1 posto), dok je sveukupno 23,3 posto stanovništva Hrvatske u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Silvano Hrelja, saborski zastupnik i član Hrvatske stranke umirovljenika (HSU), ističe da je „siromaštvo umirovljenika ozbiljan problem i da umirovljenici žive veoma teško“. Međutim, govori to s rezervom jer se u Hrvatskoj, kaže, slabo analiziraju postojeće statistike. Naime, izgledno je da određeni broj umirovljenika s niskim mirovinama kućni budžet popunjava uz financijsku pomoć od svojih bližnjih, što ih ipak spašava od života u siromaštvu.

Hrelja upozorava na sve veći problem porasta broja minimalnih mirovina.

„Ne može se u godinama starosti nadoknaditi sve godine i neuplate doprinosa, stečajnih postupaka i svega onoga što se zbivalo zadnjih 30 godina, jer mi imamo stravičan porast najnižih mirovina“.

Hrelja upozorava i da će „u budućnosti u najnižoj mirovini završiti dvije trećine radnika, svi oni koji rade za prosječnu ili ispodprosječnu plaću“.

Apartman-garaža

Možete raditi za nas na pola radnog vremena bez obustavljanja svoje mirovine! [Securitas Hrvatska](#) nudi vam posao u nepunom ili punom radnom vremenu na području cijele Hrvatske, samo je jedan od oglasa za posao putem kojeg se tražila umirovljenička radna snaga.

Tako je i prije nekoliko godina trgovački centar SPAR u svojoj ‘akciji’ [„Sa SPAR-om na more!“](#) tražio umirovljenike za rad na obali. *Dragi umirovljenici tražite posao?*, pisao je tada SPAR te tako, uz primjerice putne troškove dolaska i odlaska te po potrebi i gradskog prijevoza, nudio i atraktivno slobodno vrijeme za kupanje i sunčanje, a i poklon ručnik i kremu za sunčanje. Spar smo pitali koliko umirovljenika zapošljavaju te zašto traže umirovljeničku radnu snagu, ali odgovore na upit nismo dobili.

Naša druga sugovornica koja je htjela ostati anonimna, a čiji su podaci poznati redakciji, tadašnju SPAR-ovu ponudu nije prihvatila, ali je ovu sezonu otišla na more raditi. Pola, po hrvatskim standardima, visoke penzije naše sugovornice, koja iznosi 4.500 kuna, odlazi na plaćanje ovrhe pa joj ne ostaje dovoljno za troškove života. U 69. godini života i s 36 godina staža ne može si priuštiti ljetovanje na moru pa je na obali, od početka lipnja do sredine rujna, radila kao čistačica apartmana.

Radila je svaki dan – i subotom i nedjeljom – osam sati dnevno. Bez prijave i za 6000 kuna plaće.

„Bilo je rečeno da je to apartman i možete to nazvati apartmanom, ali to je prepravljena garaža gdje tako smrdi kanalizacija“, kazala nam je. „Ja sam počinjala raditi u sedam ujutro. Dizala sam se u šest, skočila u more, brzo se obukla i u sedam uzela metlu i mela“, opisuje svoje iskustvo.

U skladu je to i s općim iskustvom i nezadovoljstvom sezonskih radnika koje je detektiralo i nedavno objavljeno [istraživanje koje je proveo Novi sindikat](#). Istraživanje je pokazalo da sezanci nisu zadovoljni ni plaćama, ni radnim vremenom ni sigurnošću na radnom mjestu, o čemu je [Faktograf također pisao](#).

Umirovljenici rade poslove koje mladi ne žele

Đurđica Novaković, predsjednica Matice umirovljenika Grada Zagreba, također ističe da veliki broj umirovljenika teško spaja kraj s krajem. Uz njihovu potrebu da si radom u mirovini popune kućni budžet, očito je da se njihovim radom – barem donekle – rješava i problem nedostatka radne snage.

„Taj se nedostatak prelijeva i na leđa umirovljenika i to su gorući problemi našeg humanitarno-socijalnog statusa umirovljenika. Sad velika većina [umirovljenika] tu priliku [za rad] iskoristi, tko god nije radno nesposoban.“

Zlatica Štulić, predsjednica Sindikata trgovine, kaže da generalno u trgovini danas postoji nedostatak radne snage, pogotovo u sezoni te da poslodavci imaju velikih problema s pronalaskom radnika.

„Trgovina nije atraktivna djelatnost jer su plaće prodavača male, a u trgovini je i jako velika fluktuacija. Mladi ljudi se često zadržavaju kraće jer nalaze bolje prilike, a i odlaze iz trgovine u druge djelatnosti. Jako puno radnika iz trgovine je otišlo u inozemstvo. Mladi se lakše odlučuju i na promjene poslodavca i djelatnosti“, kaže Štulić i dodaje da su stariji radnici koji se vraćaju u trgovinu „u principu radnici koji su radili u trgovini – imaju potrebne vještine, otišli su u mirovinu, pa se vraćaju. Nažalost, to je uvijek radi potrebe dodatne zarade, kako bi si mogli priuštiti određeni standard života jer su mirovine izuzetno male“, kaže.

Rad u sezoni još je teži, ističe Štulić. „Tada je umijeće organizirati rad s postojećim radnicima“.

Život bez slobodnog dana

A koliko je težak rad u trgovini svjedoči i Jadranka Pavičić. Ona je radila svaki dan sedam sati, iako je bila prijavljena na četiri sata, i tako sedam dana u tjednu. Sada je na bolovanju. Kako je bilo tako raditi?

„Naporno je bilo, svaki dan, svaki dan isto, nemaš subote, nemaš nedjelje. Ja sam mislila da se on šali kad je rekao ‘Nećeš imati slobodan dan’. To je onako odrješito rekao: ‘Nema slobodnog dana’. Naporno ti je jer stalno si u nečemu, razmišljaš sad moraš ovo, sad moraš ono. Dođeš do zamora, da ti fali, jedan dan ti fali“, opisuje.

Naša anonimna sugovornica je umirovljenica sedam godina, a sada, u mirovini, ima manje vremena nego prije. „Što se tiče naših penzionera, mislim da su ful jadni“, kaže. Iako je u punoj snazi i agilna te smatra da se barem dijelom razlikuje od svojih vršnjaka jer ne može mirovati, sezonski posao nije joj bio lagan: „Čujte, nije jednostavno na velikoj vrućini penjati se na 4. i 5. kat.“

Od ukupno 14 apartmana koje vlasnici imaju, dogovor je bio da po danu ne čisti više od dva. Međutim, i taj dogovor je znao biti pogažen pa je ponekad čistila i po četiri apartmana dnevno. Kada je došla raditi, suočila se sa šokom vlasnika apartmana zbog njezinih godina, ali i s arogancijom: „Ponašaju se prema vama kao da ste gnjida“.

Jadranka Pavičić se vraća iz kupovine prije ručka i s vrata, s vrećicom u ruci, ljutito kaže da rezanci za juhu koštaju 15 kuna. 15 kuna!

Na pitanje mora li stalno zbrajati svaku kunu, odgovara: „Zapravo zbrajam već godinama, to ti je meni već kao dobar dan.“

Naša druga sugovornica se pita: „Ako čovjek radi čitav život, zar ne zaslužuje da živi onako kako bi htio?“

Prilog je nastao u suradnji s Goethe-Institutom u sklopu projekta Media Incubator kojim Goethe-Instituti iz Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Rumunjske i Sjeverne Makedonije podupiru društveno odgovorno novinarstvo.